

Міністерство освіти і науки України
Національний університет «Одеська юридична академія»
Миколаївський інститут права

КРИМІНАЛЬНА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ТА ФОРМИ ЇЇ РЕАЛІЗАЦІЇ

Підручник

Миколаїв
«Іліон»
2015

УДК 343.222(075.8)
ББК 67.9(4Укр)308я73
К 82

АВТОРСЬКИЙ КОЛЕКТИВ :

КОЗАЧЕНКО О. В. – завідувач кафедри кримінально-правових дисциплін, доктор юридичних наук, професор (керівник авторського колективу);
МУСИЧЕНКО О. М. – викладач кафедри кримінально-правових дисциплін;
СИДОРЕНКО О. М. – доцент кафедри кримінально-правових дисциплін, кандидат юридичних наук, доцент;
ТЕРЕНТЬЄВ В. І. – професор кафедри кримінально-правових дисциплін, кандидат юридичних наук, доцент;
ТКАЛЯ О. В. – доцент кафедри кримінально-правових дисциплін, кандидат юридичних наук

РЕЦЕНЗЕНТИ :

ФРІС П. Л. – доктор юридичних наук, професор, завідувач кафедри кримінального права Юридичного інституту ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника», заслужений діяч науки і техніки України;
ХРЯПІНСЬКИЙ П. В. – доктор юридичних наук, професор, професор кафедри кримінального права та кримінології юридичного факультету ДВНЗ «Національний гірничий університет»

*Рекомендовано до друку Вченою радою Національного університету
«Одеська юридична академія»
(протокол № 1 від 4 вересня 2015 року)*

Кримінальна відповідальність та форми її реалізації :
К 82 підручник / О. В. Козаченко, О. М. Мусиченко, О. М. Сидоренко та ін. ; за ред. професора О. В. Козаченка. — Миколаїв : Іліон, 2015. — 142 с.

ISBN 978-617-534-327-2

Підручник підготовлено з метою підвищення рівня підготовки фахівців спеціалізації «Прокуратура та слідство» відповідно до сучасних вимог. Аналізуються питання нормативного та доктринального визначення кримінальної відповідальності як базового поняття в сучасному кримінальному праві; характеристики, стадії та принципи застосування заходів кримінальної відповідальності; властивості примусових та заохочувальних заходів кримінальної відповідальності.

Для студентів, які навчаються за спеціальністю «Правознавство», аспірантів, викладачів юридичних навчальних закладів, практикуючих юристів.

**УДК 343.222(075.8)
ББК 67.9(4Укр)308я73**

© Козаченко О. В., Мусиченко О. М.,
Сидоренко О. М., Терентьєв В. І.,
Ткаля О. В., 2015

ISBN 978-617-534-327-2

З М І С Т

ПЕРЕДМОВА	7
Розділ 1	
КРИМІНАЛЬНА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ	
У СИСТЕМІ ЗАХОДІВ СОЦІАЛЬНОГО	
ТА ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ	9
1.1 Кримінальна відповідальність	
як вид соціальної відповідальності.....	9
1.2 Юридична відповідальність та її ознаки	11
1.3 Поняття та ознаки кримінальної відповідальності	13
1.4 Співвідношення кримінальної відповідальності	
з іншими заходами правового впливу.....	19
<i>Питання для самоконтролю</i>	<i>20</i>
<i>Практичні ситуації.....</i>	<i>20</i>
<i>Рекомендована література.....</i>	<i>24</i>
Розділ 2	
ВЛАСТИВОСТІ, СТАДІЇ, ПРИНЦИПИ	
КРИМІНАЛЬНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ	29
2.1 Об'єктивні та суб'єктивні властивості	
кримінальної відповідальності	29
2.1.1 Мета застосування кримінальної відповідальності.....	29
2.1.2 Інші об'єктивні властивості	
кримінальної відповідальності.....	31
2.1.3 Суб'єктивні властивості кримінальної	
відповідальності.....	32
2.2 Стадії та етапи кримінальної відповідальності.....	34
2.2.1 Стадія виникнення кримінальної відповідальності.....	35
2.2.2 Стадія притягнення до кримінальної	
відповідальності.....	37

2.2.3 Стадії реалізації та закінчення кримінальної відповідальності	38
2.3 Принципи кримінальної відповідальності.....	39
<i>Питання для самоконтролю.....</i>	<i>42</i>
<i>Практичні ситуації.....</i>	<i>42</i>
<i>Рекомендована література</i>	<i>45</i>

Розділ 3

ПРИМУСОВІ ЗАХОДИ (ФОРМИ)

КРИМІНАЛЬНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ 49

3.1 Засудження особи як особлива форма реалізації кримінальної відповідальності	49
3.2 Покарання, його ознаки та властивості	53
3.2.1 Теорії цілей покарання.....	55
3.2.2 Нормативно визначені цілі покарання	57
3.2.3 Державний примус як об'єктивна властивість покарання. Підстави застосування покарання	58
3.2.4 Суб'єктивні властивості покарання	60
3.2.5 Система, класифікація та види покарань.....	60
3.2.6 Загальні засади призначення покарання	64
3.2.6.1 Врахування положень кримінального закону	64
3.2.6.2 Обставини, що пом'якшують покарання	68
3.2.6.3 Обставини, що обтяжують покарання.....	69
3.2.7 Спеціальні правила призначення покарання.....	72
3.2.7.1 Призначення покарання особі, яка вчинила злочин під час виконання спеціального завдання з попередження або розкриття злочинної діяльності організованої групи чи злочинної організації (ч. 3 ст. 43 КК України)	73
3.2.7.2 Призначення покарання особі, яка вчинила незакінчений злочин (ч. 1–3 ст. 68 КК України)	75
3.2.7.3 Призначення покарання особам, які вчинили злочин у співучасті (ч. 4 ст. 68 КК України).....	77
3.2.7.4 Призначення більш м'якого покарання, ніж передбачено законом (ст. 69 КК України)	77
3.2.7.5 Призначення покарання за наявності обставин, що пом'якшують покарання (ст. 69-1 КК України)	81

3.2.7.6	Призначення покарання за сукупністю злочинів (ст. 70 КК України)	82
3.2.7.7	Призначення покарання за сукупністю вироків (ст. 71 КК України).....	85
3.2.7.8	Призначення покарання неповнолітній особі (ст. 103 КК України)	86
3.3	Судимість у системі заходів кримінальної відповідальності	88
3.3.1	Кримінально-правові та загальноправові наслідки судимості	89
3.3.2	Суб'єктивні властивості судимості	90
	<i>Питання для самоконтролю</i>	92
	<i>Практичні ситуації</i>	93
	<i>Рекомендована література</i>	101

Розділ 4

ЗАХОЧУВАЛЬНІ ЗАХОДИ (ФОРМИ)

КРИМІНАЛЬНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ

4.1	Звільнення від покарання	108
4.1.1	Безпосереднє звільнення від покарання (звільнення від призначеного покарання)	109
4.1.2	Звільнення від покарання за хворобою	110
4.1.2.1	Звільнення від покарання особи, яка під час його відбування захворіла на психічну хворобу (ч. 1 ст. 84 КК України).....	111
4.1.2.2	Звільнення від покарання особи, яка після вчинення злочину або постановлення вироку захворіла на іншу тяжку хворобу, що перешкоджає відбуванню покарання (ч. 2 ст. 84 КК України).....	113
4.1.2.3	Звільнення від покарання військовослужбовців, засуджених до службового обмеження, арешту або тримання в дисциплінарному батальйоні, в разі визнання їх непридатними до військової служби за станом здоров'я (ч. 3 ст. 84 КК України).....	115

4.1.3 Амністія як особливий вид звільнення від покарання.....	116
4.1.4 Помилування в системі заходів (форм) кримінальної відповідальності	117
4.2 Звільнення від відбування покарання.....	119
4.2.1 Звільнення від відбування покарання з випробуванням	119
4.2.1.1 Особливості звільнення від відбування покарання з випробуванням вагітних жінок та жінок, які мають дітей віком до семи років (ст. 79 КК України).....	123
4.2.1.2 Звільнення від відбування покарання з випробуванням неповнолітніх (ст. 104 КК України)	124
4.2.2 Звільнення від відбування покарання у зв'язку із закінченням строків давності виконання обвинувального вироку (ст. 80 КК України)	125
4.2.3 Умовно-дострокове звільнення від відбування покарання.....	127
4.2.4 Звільнення від відбування покарання у зв'язку із заміною невідбутої частини покарання більш м'яким покаранням (ст. 82 КК України)	128
4.2.5 Звільнення від відбування покарання вагітних жінок і жінок, які мають дітей віком до трьох років (ст. 83 КК України)	130
<i>Питання для самоконтролю.....</i>	<i>130</i>
<i>Практичні ситуації.....</i>	<i>131</i>
<i>Рекомендована література</i>	<i>138</i>